

Representantforslag 31 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Borghild Tenden, Per-Willy Amundsen og Kjell Ingolf Ropstad

Dokument 8:31 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Borghild Tenden, Per-Willy Amundsen og Kjell Ingolf Ropstad om å ivareta industriens behov for forutsigbar krafttilgang

Til Stortinget

Bakgrunn

Gjennom endringer i industrikonsesjonsordningen i 2008 mistet industrien i fremtiden muligheten til å eie egne vannkraftverk. Bakgrunnen for vedtaket var kravet fra ESA om å likebehandle ulike eiere i vannkraftsektoren. Den tidligere hjemfallsordningen, hvor private eiere fikk tidsbegrenset konsesjon til vannkraftverk, mens offentlige eiere fikk konsesjoner uten tidsbegrensning, måtte derfor endres. Samtidig aksepterte ESA at et land ut fra politiske vurderinger kunne vedta at alle vannkraftverk skal være i offentlig eie.

Private aktører vil fortsatt ha muligheten til å eie inntil 1/3 av vannkraftselskap, der det øvrige eierskapet består av offentlige eiere. Industrien signaliserte under behandlingen av denne saken i 2008 at muligheten til fortsatt å eie inntil 1/3 i vannkraftverk ikke er av industriell strategisk interesse. Dermed blir dette primært en finansiell plassering.

Forslagsstillerne støtter dagens ordning, den såkalte konsolideringsmodellen, med nasjonalt eierskap til utnyttelse av vannkraftressursene, og legger denne til grunn i overskuelig fremtid.

Norsk industri har lange tradisjoner som kraftprodusenter. Fra midten av 1800-tallet etablerte norske fabrikker seg rundt de større elvene i landet for å kunne dra nytte av kraften fra vannhjulene. Mot slutten av århundret startet staten oppkjøp av vannfall for

å kunne forsyne jernbanen med elektrisitet. Etter andre verdenskrig tok den norske stat aktive grep for å bygge opp kraftforedlende industri i Norge.

Norsk vannkrafts historie løper parallelt med norsk industriutviklings historie. Industriens utvikling av egne vannkraftverk var en naturlig konsekvens av behovet. Når Stortingets flertall i 2008 fjernet denne muligheten for å dekke eget behov, reduserte man også norsk industris konkurransefortrinn og forutsigbarhet.

Norsk kraftforedlende industri er av den reneste i verden. Ingen produserer for eksempel aluminium like rent som Norge. Aluminium er et globalt etterspurt produkt, og resultatet av at slik industri får for dårlige rammevilkår til å fortsette sin drift i Norge, vil være at den flagger ut til land med bedre og mer forutsigbare rammevilkår. Samfunnet er derfor tjent med å bevare og beholde industrien i Norge – den står for mange arbeidsplasser, opprettholdelse av lokalsamfunn, genererer inntekter, og bidrar globalt til mindre miljøskadelige utslipp.

I en tid der høye oljepriser sammen med betydelig konjunkturedgang i Norges viktigste eksportmarkeder har skapt en todeling i norsk økonomi mellom den delen av næringslivet som er knyttet til petroleumsvirksomheten og annet konkurranseutsatt næringsliv, er det viktig å styrke rammebetingelsene for den tradisjonelle eksportindustrien. Kraftintensiv industri utgjør en vesentlig del av denne industrien. Det er viktig med gode rammebetingelser for næringsvirksomhet som baserer seg på andre naturressurser enn olje- og gassressursene, slik som vannkraften.

En viktig rammebetingelse for denne industrien i Norge er tilgang på elektrisk kraft til forutsigbare og konkurransedyktige priser. Med Norges energiresurser ligger mye til rette for at den kraftintensive

industrien vil kunne spille en betydelig rolle i norsk verdiskaping også i fremtiden. Blant annet vil innføringen av et felles el sertifikatmarked med Sverige fra 1. januar 2012 og EUs fornybardirektiv kunne gi en betydelig økning i norsk kraftproduksjon fra fornybare energikilder de kommende år. Begrensninger i overføringskapasiteten til det øvrige Europa gjør at industriens betydning når det gjelder avsetning av den økte kraftproduksjonen, vil være viktig. Politiske rammebetingelser som sikrer at industrien kan få tilgang til denne kraften til forutsigbare og konkurransedyktige vilkår, er imidlertid viktig for at man også i årene fremover skal ha en stor kraftintensiv industri i Norge. Når mulighetene for industrien til å kunne eie egen vannkraft i fremtiden er fjernet, er det viktig å se på alternative løsninger som kan sikre industrien konkurransedyktig krafttilgang.

Det offentlige har gjennom 1900-tallet blitt den helt vesentlige eier av elektrisk kraft i Norge. I 1945 eide staten ca. 12 prosent av installert generatoreffekt, i 1950 hadde dette økt til 23 prosent, og i år 2000 var andelen ca. 31 prosent. I denne perioden var det imidlertid spesielt de kommunale og fylkeskommunale energiverkene som økte sin andel av generatorkapasiteten, på bekostning av de private kraftprodusentene. I år 2000 utgjorde kommunenes og fylkeskommunenes andel 56 prosent. Det samlede offentlige eierskapet i kraftproduksjon var dermed 87 prosent i 2000, og har fortsatt å øke siden. Fra 1950 til 2000 ble de private eiernes andel av generatorkapasiteten redusert fra 42 prosent til 13 prosent (Kilde: www.energifakta.no). Med endringene i industrikonsesjonsloven i 2008 vil det offentlige eierskapet til vannkraftressursene øke ytterligere i årene fremover. Kun en liten andel (rundt 5 prosent) av private kraftverk som ble bygget før industrikonsesjonsloven trådte i kraft, vil være utenfor det offentlige eierskapet.

Industripolitikken må derfor tilpasses en tid der nesten all norsk vannkraftproduksjon vil være offentlig eid, dvs. eid av selskaper der det offentliges eierandel er høyere enn 67 prosent. Da vil mulighetene for industrien til å kunne leie kraftverk fra en offentlig eier, eller andre modeller der industrien kan sikres forutsigbar krafttilgang fra et hovedsakelig offentlig eid kraftselskap, være viktig.

Mulighetene for industrien til å leie vannkraftverk ble imidlertid også strammet inn i forrige stortingsperiode. Ved behandlingen av Ot.prp. nr. 66 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 105 (2008–2009), ble det vedtatt at:

«Det skal være adgang for eiere av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter til å leie ut kraftverk og tilhørende anlegg. Slik utleie av vannkraftproduksjon kan foretas for en periode inntil 15 år».

Tilbakemeldingene fra norsk kraft og industrimiljø på en slik utleieordning var unisont. Tidsperspektivet var for kort. Svein Sundsbø, direktør for industripolitikk i Norsk Industri uttalte til «Energi-teknikk» nr. 9. november 2009 følgende:

«Jeg er temmelig sikker på at utleie av kraftverk på gjeldende premisser stort sett vil bli møtt med et skuldertrekk her i landet».

Videre sa han:

«Verken transaksjonskostnader eller oppbygging av driftsorganisasjoner lar seg forsvare på 15 års perspektiv. Det vil ikke være mulig å få til en tilfredsstillende lønnsomhet. Det vil være mer hensiktsmessig med langsiktige kraftkontrakter».

Industriens ønske med hensyn til en slik ordning var minst 30 år. En utleietid på 30 år vil i større grad bedre den forutsigbarhet industrien har behov for.

Forslagsstillerne mener at i en tid der nesten all norsk vannkraft vil være offentlig eid, er det behov for å gi industrien gode muligheter for forutsigbar krafttilgang. Et alternativ kan være å forlenge dagens maksimale utleieperiode for vannkraft fra 15 til 30 år, for på denne måten å gjøre utleie av vannkraftverk til et reelt industrielt alternativ.

Et annet alternativ kan være å gi industrielle eiere av kraftverk en mulighet til å ta ut sin andel av eierskapet i form av kraft ved en eventuell endring i krav til selskapsform, for eksempel gjennom eierskap i ansvarlig selskap hvor det tilrettelegges gjennom avtale at alminnelige stemmerettsregler gjelder for å ivareta majoritetskontroll hos de offentlige aktørene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Stortinget ber regjeringen i løpet av vårsesjonen 2013 fremme en sak med en vurdering av hvordan dagens industrielle eiere av vannkraft, som etter konsolideringsmodellen ikke vil få forlenget sin konsesjonsperiode, i tillegg til annen industri, kan ivareta sitt behov for forutsigbar krafttilgang.

19. desember 2012